Daonáireamh 2006 — Rang a 3 agus a 4

Ceacht a hAon ~ Daonáireamh 2006

Téama
Sonraí a bhailiú – eolas a eagrú agus a úsáid.

Cuspóirí
Go gcuirfear ar chumas an pháiste:
- liosta a dhéanamh de na fáthanna go mbailítear fíricí agus figiúirí agus go ndéantar anailís orthu (sonraí & staitisticí)
- plé a dhéanamh ar na bealaí gur féidir sonraí a úsáid le fíor fhadhbanna an tsaoil a réiteach agus le pleanáil don todhchaí
- an próiséas bailiúcháin sonraí a mhíniú do dhaoine eile
- sonraí/eolas ar ábhar faoi leith a bhailiú
- na sonraí bailithe a léiriú ag baint úsáide as scór, blocchairt, barrachairt agus/nó cairt bharra líne

Comhthathú agus Nascáil
Matamaitic Uimhir – Sórtáil, sraitheanna a chur le chéile agus a chur i gcomparáid, Comhaireamh Sonraí: A chur in iúl agus a Mhíniú
Gaeilge Forbairt ar an Teanga Labhartha
SESE: Eolaíocht: Sórtáil agus rangú

Príomhtheachtaireachtaí
- Tá ord ag baint leis an bpróiseás bailiúcháin sonraí
- Is féidir sonraí a úsáid le tuairimí nó tréithe grúpa daoine a léiriú
- Is féidir cúnamh a fháil le fadhbanna laethúla a réiteach trí shonraí a bhailiú agus a léiriú
- Is féidir sonraí a chur in iúl ar bhealaí éagsúla

Foclóir
Bailigh, eolas, sonraí, iarr, cuir ceist, liosta, foirm, taifead, torthaí, réiteach, cosc, fadhb, graf, blocghraf, barrachairt, graf barralíne, cur in iúl, earnáil

Tá foinse fíor-mhaith ábhair don díospóireacht agus don obair scríofa sa teanga thuasluaite.

Tascanna
- Díospóireacht ranga maidir leis an bpróiséas bailiúcháin sonraí
- Na céimeanna sa phróiséas bailiúcháin sonraí a chruthú
  - Gníomhaíocht a 1 – cártaí sórtála
  - Gníomhaíocht a 2 – bileog scóir
  - Gníomhaíocht a 3 – graif a chruthú – blocghraf / barraghraf / barraghraf líne

Teastaíonn
- Bileoga A4 – céimeanna sa phróiséas bailiúcháin sonraí maidir leis na cineálacha leabhar is fearr linn M 1.1
- Cairt achoimre ar an bpróiseás bailiúcháin sonraí M 1.2
- Bileog scóir M 1.3
- Patrúin na nGraf
  - Bloc M 1.4
  - Barra M 1.5
  - Barra líne M 1.6

Measúnú
Beidh na páistí in ann
- na céimeanna sa phróiséas bailiúcháin sonraí a chur san ord ceart trí chártaí pictiúir a shórtáil mar is ceart
- an t-ord seo a úsáid le sraith sonraí a chruthú maidir le leabhair
- tosú ag baint úsáide as an teanga a bhaineann leis an bpróiséas seo le cur síos a dhéanamh ar a gcuid oibre féin
- eolas a bhailiú, a léiriú agus a mhíniú agus a chur i láthair i bhfoirm ghraif
- trí chineál graif a aithint agus cur síos béil a dhéanamh orthu.

Pointí Airde don Mhúinteoir
Déan nóta d'aon pháistí nach bhfuil fós ag baint úsáide as an bhfoclóir le plé a dhéanamh ar an bpróiséas bailiúcháin sonraí agus téigh siar ar na focail leo. Déan nóta d'aon pháistí a bhfuil deacrachtaí faoi leith acu le heolas a chur in ord agus déan é seo a láidriú i réimsí eile den churaclam. D'fhéadfaí freisin iarraidh orthu oibriú ina mbeirteanna agus an obair atá ar siúl acu a mhíniú dá chéile nó do ghrúpa ag úsáid bileoga A4 mar thacaíocht.

Nótaí an Mhúinteora – Ceacht a 1

Tús béil agus intinne

Dírigh obair chláir ar mhéadaithe mar réamhrá ar úsáid scála le graif a dhéanamh níos déanaí.

Babhta tobsmaointe – eolas maidir lenár rang a bhailiú

NÓTA: Tá sraith ceachtanna ann freisin do ranganna a 1 agus a 2 a d'fhéadfadh a bheith ina gcúnamh mór le heolas cúlra muna bhfuil eolas ag do rang ar chuid de na coincheapa seo.

Cén t-eolas a bhailíonn an múinteoir inár rang? ~ aoiseanna na bpáistí; dátaí breithe; uimhreacha gutháin; freastal; torthaí scrúduithe; airgead a bhíonn ag páistí do bhainne/lóin…
Cén fáth a mbeadh an t-eolas seo ag teastáil?
Céard a tharlódh muna mbeadh an t-eolas seo bailithe riamh ná taifead déanta de? Déan plé ar a bhféadfadh tarlú mar shampla, muna mbeadh a fhios againn cén aois é gach duine; cén uimhir ghutháin atá acu nó cé mhéid páistí a dteastaíonn bainne uathu …
Déan plé ar na tuairimí agus smaointe atá ag na páistí maidir leis an gceist seo.

Cuir an focal **SONRAÍ** i láthair na bpáistí agus inis dóibh conas a bhaintear úsáid as le heolas a mhíniú i bhfoirm uimhriúil mar shampla liosta d'aoiseanna na bpáistí, torthaí scrúduithe …

Gníomhaíocht don rang iomlán

- Déan liosta de na moltaí ón seisiún tobsmaointe faoi na ceannteidil. Déan plé ar an mbealach a chuidíonn sonraí ó gach rang le sonraí na scoile ina hiomlán. D'fhéadfaí freisin plé a dhéanamh cá dtéann na sonraí seo taobh amuigh den scoil – chuig an Roinn Oideachais agus cén fáth a mbeadh leis seo.
    - Eolas ranga
    - Eolas scoile
- Déan plé ar an mbealach go bhféadfaí an t-eolas seo a úsáid le cuidiú le heagrú ranga/scoile. Spreag na páistí le smaoineadh ar bhealaí go bhféadfadh bailiú sonraí cúnamh a thabhairt le fadhbanna laethúla a réiteach sa seomra ranga, mar shampla cuidíonn torthaí scrúduithe na bpáistí a bhailiú leis an dul chun cinn atá na páistí ag déanamh a léiriú agus is féidir leo taispeáint cá bhfuil cúnamh ag teastáil; is féidir le liosta de sheoltaí na bpáistí a bheith úsáideach nuair atá litreacha scoile á sheoladh abhaile …
- Tabhair fadhb do na páistí le réiteach, feabhas a chur ar úsáid leabharlann an ranga/na scoile mar shampla. Spreag na páistí le moltaí a thabhairt maidir leis na rudaí atá míshásúil sa leabharlann, mar shampla "is fearr linn leabhair atá scríofa ag údair eile"; "tá cuid de na leabhair ró-dheacair"; "ba mhaith linn éagsúlacht leabhar"; "Tá sé deacair am a fháil sa leabharlann i rith an lae scoile"…
- Roghnaigh ceann de na ceisteanna a thagann chun solais i rith na díospóireachta seo. Baineann an sampla a thugann muid anseo le cineálacha leabhar ach d'fhéadfá díriú freisin ar údair. Iarr ar na páistí cé na sonraí a bheadh ina gcúnamh leis an leabharlann a fheabhsú.
- Cuir tús le díospóireacht ar chineálacha leabhar atá ar fáil cheana i leabharlann an ranga.
- Labhair leis na páistí faoi na bealaí gur féidir na sonraí seo a bhailiú ar nós liosta a dhéanamh de ainmneacha na bpáistí agus na cineálacha leabhar is fearr leo a liostáil ag baint úsáide as bileog scóir leis na torthaí a thaifead. Beidh orthu freisin earnálacha a fhorbairt, mar shampla, Finscéalaíocht, Síscéalta &rl agus aontaigh orthu sin sula dtosaíonn siad ag bailiú na sonraí.
- Déan plé ar na bealaí éagsúla leis na sonraí a léiriú nuair atá siad bailithe, mar shampla, blocghraf, barrachairt, graf barralíne …. B'fhéidir go mbeadh sé úsáideach samplaí de gach cineál graif a bheith agat le plé a dhéanamh orthu – d'fhéadfá úsáid a bhaint as cuid atá déanta acu i gcomhthéascanna eile nó cuid atá ar fáil in irisleabhair.

- Déan plé ar na bealaí go bhféadfadh sibh úsáid a bhaint as na sonraí seo nuair atá siad bailithe agaibh, mar shampla, b'fhéidir go bhféadfaí teagmháil a dhéanamh leis an leabharlanaí áitiúil le teacht ar chuid de na cineálacha leabhar a lua na páistí agus iad ag bailiú na sonraí agus ag déanamh anailíse orthu.

Gníomhaíocht a 1: An Próiséas Bailiúcháin Sonraí a Thuiscint

Iarr ar na páistí cur síos a dhéanamh ar an ord a bhaineann le sonraí a bhailiú agus déan nóta ar bhileoga páipéir. 'Céard a theastaíonn uainn a dhéanamh ar dtús? an dara rud? agus ansin? Ansin bain úsáid as na cártaí **M 1.1** agus as an gcairt achoimre **M 1.2** le ord na gníomhaíochta a léiriú.

Céim a 1: Cuir an cheist i.e. Cén cineál leabhair is fearr leat?
Céim a 2: Bailigh na sonraí agus déan iad a léiriú
Céim a 3: Cuir na sonraí in iúl ag baint úsáide as graf
Céim a 4: Bain úsáid as na sonraí le fadhbanna a réiteach

Tar éis na díospóireachta, is féidir na cártaí a thabhairt do pháistí aonair agus is féidir leo seasamh in ord – iarr ar na páistí a mhíniú cén fáth go gcaithfear rudaí a dhéanamh in ord faoi leith. Ba cheart béim a leagan ar na gníomhaíochtaí a bhaineann le próiséas bailiúcháin na sonraí a chur in ord agus a eilimintí a phlé.

Gníomhaíocht a 2: Sonraí a bhailiú

Cén cineál leabhair is fearr leat?

1. Tabhair amach na bileoga scóir do na páistí **M 1.3** agus fáigh amach ar bhaineadar úsáid cheana as bileog scóir.
2. Taispeáin do na páistí conas an scór a choinneáil trí fhreagraí a mharcáil i ngrúpaí de chúig (ag baint usáide as cheithre líne ingearach agus líne amháin trasna an ghrúpa mar chúigiú líne)

3. Iarr ar gach páiste an cineál leabhair is fearr leis/léi a ghlaoch amach agus ina mbeirteanna is féidir leis na páistí gach freagra a thaifead ar a b(h)ileog scóir.
4. Gach uair a luaitear an cineál sin tarraing líne sa cholún cuí scóir.
5. Déantar an cúigiú líne a tharraingt tríd an gceithre líne. D'fhéadfadh sé go mbeadh fuílleach ann freisin.
6. Nuair atá freagra tugtha ag gach páiste déantar na hiomlána do gach earnáil a áireamh.

Gníomhaíocht a 3: Sonraí a léiriú

1. Nuair atá na sonraí bailithe beidh sibh in ann iad a léiriú i bhfoirm ghraif, mar shampla, blocghraf, barrachairt cothrománach nó ingearach…
2. Bain úsáid as patrúin na ngraf le cúnamh a thabhairt do na páistí ceann de na graif thuasluaite a chruthú. Is féidir le grúpaí páistí graif éagsúla a chruthú. D'fhéadfaí ansin iad seo a chrochadh sa seomra ranga agus plé a dhéanamh orthu.
3. Is féidir ansin na graif a chur i gcomparáid lena chéile agus na torthaí a scrúdú agus anailís a dhéanamh orthu le n-úsáid sa seomra ranga. Beidh sé seo ina fhoinse bhreá díospóireachta don rang iomlán.

4. Déan cinneadh cén chaoi a bhféadfaí na sonraí a úsáid le cinntiú go mbaintear níos mó úsáide as leabharlann an tseomra ranga. An féidir linn rogha gach duine a shásamh? Céard a dhéanfar muna bhfuil ach duine amháin a dtaitníonn earnáil faoi leith leis/léi– an bhfaighfimid leabhair dó/dí? Má thaitníonn earnáil faoi leith le go leor daoine an ceart dúinn díreach an cineál leabhair sin amháin a bheith ar fáil againn? Céard iad na buntáistí a bhaineann le rogha leathan leabhar a bheith i leabharlann an tseomra ranga/ na scoile? An mbeadh na sonraí seo fíor gach bliain do rang a 3? An mbeadh na sonraí céanna ceart do rang a 6? Do rang a 1? Céard a dhéanfaimid anois leis na sonraí? (D'fhéadfaí na páistí a spreagadh le moltaí a dhéanamh maidir le labhairt leis an leabharlann áitiúil, díolachán saothair a eagrú le hairgead a bhailiú le leabhair nua a cheannach, leabhair a thabhairt isteach atá léite acu cheana sa bhaile….)

Rang Iomlán

Céard a rinne muid inniu? Faigh amach an bhfuil na príomhtheachtaireachtaí ag na páistí tríd iad a cheistiú:

- Baineann ord faoi leith leis an bpróiseás bailiúcháin sonraí

  Lig ort go bhfuil tú ag míniú ciorcal bailiúcháin na sonraí do do pháirtí – an féidir leat insint dó/dí an t-ord ina tharlaíonn ciorcal bailiúcháin na sonraí?

  Mar imeacht don rang iomlán cuir na cártaí ó chiorcal an daonáirimh i bhfolach agus iarr ar na páistí an chéad chéim a lua, an dara céim agus mar sin de. Nuair a luann páiste céim tabhair dó/di an cárta cuí agus iarr air/uirthi seasamh in ord ag barr an tseomra.

- Is féidir sonraí a úsáid le tuairimí agus tréithe grúpa daoine a thaispeáint – cén chaoi a ndearna muid é sin inár rang? Cén chaoi a mbaintear úsáid as sonraí ag leibhéal scoile?
- Is féidir cúnamh a fháil le fadhbanna laethúla a réiteach trí shonraí a bhailiú agus a léiriú – céard í an fhadhb a bhí le réiteach againn agus cén chaoi ar éirigh linn í a réiteach ag baint úsáide as na sonraí?
- Tá trí bhealach difriúil ann le sonraí a léiriú – cén cineálacha graf a d'úsáid muid? Cé acu a cheapann tú is fearr a oibríonn? Cén fáth?

Obair bhreise

- An bhfuil aon fhadhbanna eile ann go bhféadfadh muid réiteach a fháil orthu trí shonraí a bhailiú? D'fhéadfadh trí nó ceithre ghrúpa páistí fadhb a aithint le réiteach agus ansin d'fhéadfadh siad an próiséas a leanúint agus na graif a dhéanann siad a chur i láthair an ranga. I measc na n-ábhar b'fhéidir go mbreathnódh siad ar dhath súile agus gruaige, líon na n-áiritheoirí sa teaghlach, &rl.
- Bailigh sonraí ó rang nó ó ranganna eile taobh istigh den scoil agus cuir i gcomparáid iad leis na sonraí ó do rang féin. D'fhéadfadh beirt nó grúpa páistí é seo a dhéanamh. An bhfuil na torthaí mar a chéile nó an bhfuil aon difríochtaí iontu? An dtuigeann tú cén fáth go mbeadh na difríochtaí sin ann?

Naisc bhaile/scoile

Déan fotachóipeanna de ghraif na ngrúpaí ionas gur féidir le gach páiste ceann a thabhairt abhaile agus é a phlé lena t(h)eaghlach.

M 1.1

Cuir an cheist

Cén cineál leabhair is fearr leat?

Bailigh na sonraí agus déan iad a thaifead

Léirigh na torthaí ar ghraif

Bain úsáid as na sonraí le fadhbanna a réiteach

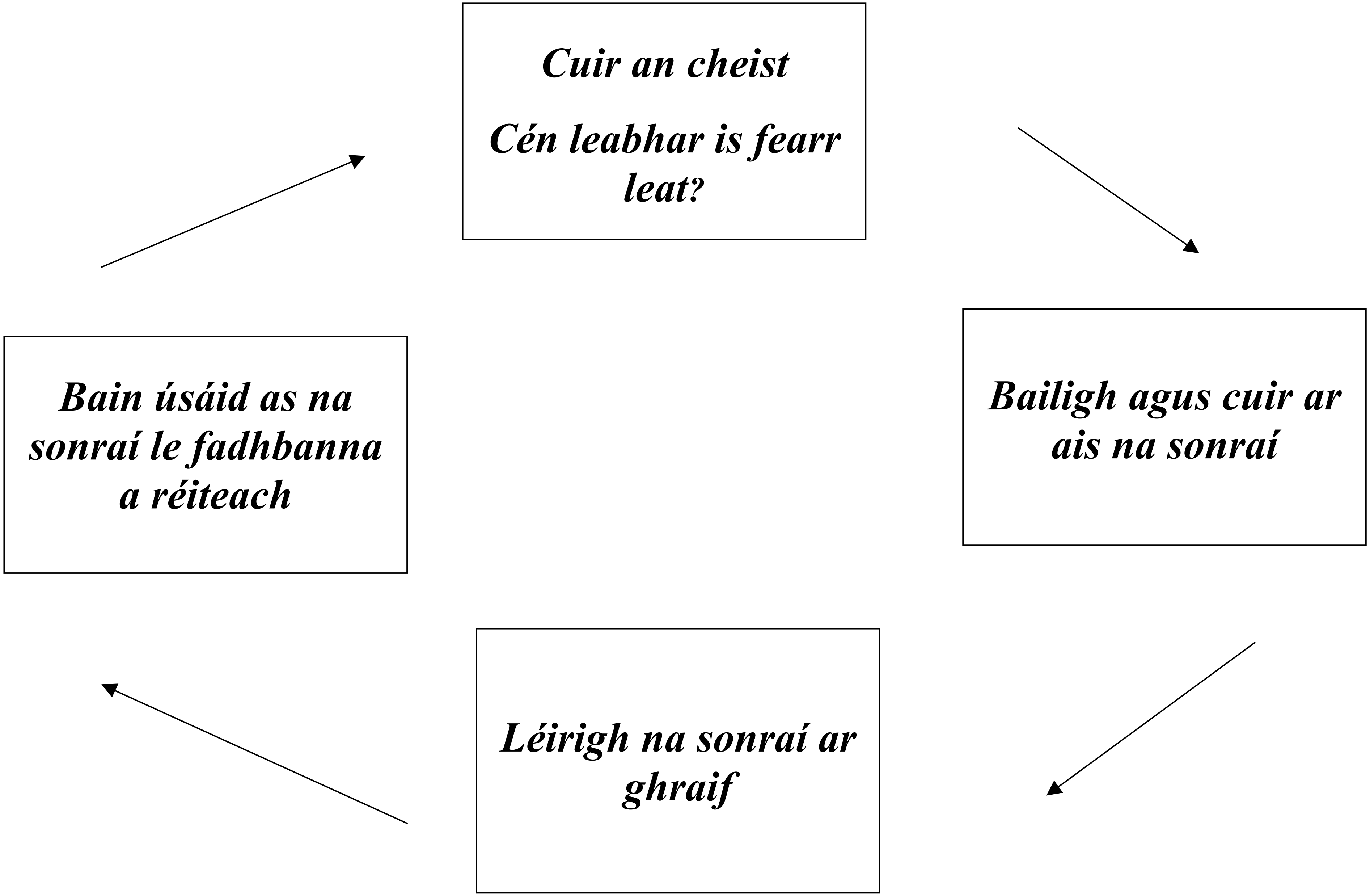
Cuir an cheist
Cén leabhar is fearr leat?
Bailigh agus cuir ar ais na sonraí
Léirigh na sonraí ar ghraif
Bain úsáid as na sonraí le fadhbanna a réiteach

M 1.3

Coinnigh an scór

Cén cineál leabhair is fearr leat?

Scrúdaimis:

Earnáil	⟍ Scór IIII	Iomlán
Finscéalaíocht		
Síscéalta		

- Cé mhéid cineálacha a bhí ar an liosta ?
- Cén cineál is mó a thaitin leis na páistí?
- Cén cineál is lú a thaitin leis na páistí?
- Liostaigh na cineálacha in ord ag tosú leis an gcineál is mó a thaitníonn leis na páistí go dtí an cineál is lú a thaitníonn leo

  ____

  ____

- Liostaigh cuid de na leabhair san earnáil is fearr leat

  ____

  ____

- Cén chaoi a bhféadfaí úsáid a bhaint as an eolas thuasluaite sa seomra ranga?

M 1.4

Blocghraf

Na Cineálacha leabhar is fearr linn

Barrachairt

10									
9									
8									
7									
6									
5									
4									
3									
2									
1									

Na Cineálacha Leabhar is Fearr Linn

M 1.6

Barraghraf Líne

10									
9									
8									
7									
6									
5									
4									
3									
2									
1									

Na Cineálacha Leabhar is Fearr Linn